

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
Jakob Dimnik,
učitelj v Ljubljani.

Št. 22. Ljubljana, 16. listopada 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: —r—: Slovensko deželno učiteljsko društvo za Kranjsko. — Slavnim okrajnim učiteljskim društvom! — a.: Varstvo ptic. — „S.“: Deželna učiteljska konferencija v Gorici. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpis učiteljske službe.

Slovensko deželno učiteljsko društvo za Kranjsko.

Sloga jači, nesloga tlači.

Vsakdo, ki umno porablja svoj čas in dana mu sredstva, napravi ob koncu leta red v svojih zadevah. Tudi društva imajo svoje občne zборе, v kojih se polaga račun o društvenem delovanju in se ob jednom določi program, po kojem se misli v bodočem letu delovati.

Tudi „Slov. učit. društvo v Ljubljani“ imelo bode, kakor vsako leto, meseca grudna svoj občni zbor. Za tedaj imam nekoliko misli, katere uvaževati bi nujno prosil tako slavni društveni odbor, kakor tudi častite sotrudnike in sotrudnice v našej deželi, naj si že bodo udje „Slov. učit. društva“ ali pa ne.

Večkrat bilo je slišati, da goji „Slov. učit. društvo“ neko mlačnost, če ne mrznjo napram „Zvezi slovenskih učiteljskih društev“ in takisto je opetovano nastala potreba v „Uč. Tov.“ taka sumničenja kar najodločneje odklanjati. Dasi je pa „Slov. učit. društvo“ vedno lojalno in vestno svoje dolžnosti napram „Zvezi“ izpolnovalo, dasi je večkrat oficijelno v svojem glasilu zatrjevalo, da so taki napadi le izmišljeni, vendar neče biti konec takim žalostnim praskam. Kje je vendar vzrok tem pojavom?

Dovoljeno mi bodi na to vprašanje še drugo staviti. Kaj pa je sedaj „Slov. učit. društvo?“ Je li vseslovensko, ali samo deželno ali pa celo samo neko okrajno društvo za mesto Ljubljano in okolico?

Po pravih sodeč imenoval bi je vseslovensko, po ugledu in glasilu deželno, a napram „Zvezi“ le okrajno. In ravno to negotovo stanje je neposredni povod disharmonije. Kako naj mirno in brez boja obstaja vseslovensko „Slov. učit. društvo“ v ravno tako vseslovenski „Zvezi“? Mislim, da imam prav, ako trdim, da ravno za tem grmom zajec čepi, ker na popirji je „Slov. učit. društvo“ res konkurenčno društvo „Zveze“. Toda le na popirji! A že to je dovolj! Ker se je pa „Slov. učit. društvo“ držalo ves čas v defenzivi, pripuščen je sklep, da se ne bo „Slov. učit. društvo“ v bodoče kakor do sedaj samo ogibalo vsacega povoda k takim neljubim praskam, ampak da bode šlo korak dalje ter odstranilo vse, kar bi utegnilo do nespornazumljenja privedi. Kot prvi tak čin veljati bi imela prememba v delokrogu. Dosti imamo jedno samo vseslovensko društvo. Kaj naj pa postane „Slov. učit. društvo“? Odgovorim: to, kar je bilo prvotno „deželno društvo ali deželna zveza“. To veleva nam naša korist.

Pri vseh vprašanih tičočih se jedino naše dežele pogrešamo prav občutno enakomernega, solidarnega postopanja. Pri danih prilikah peticijonira vsako posamezno okrajno učiteljsko društvo za se, ne meneč se za druge. Tako se zgodi, da so si čestokrat peticije ozir. prošnje dijametralno nasprotujoče. Kdo gleda na take prošnje?

Kako velike koristi je deželno društvo, kaže nam prav lepo sosedna Štajerska ravno sedaj, ko je v enketi, ki se posvetuje o uredbi učiteljskih plač tudi precejšno število odposlancev deželnega učiteljskega društva (med temi tudi Slovenci). Zakaj bi mi Kranjci ne imeli takega društva? Saj ne bo motilo nikogar, ne „Zveze“, ne posamičnih okrajnih društev, le v korist nam bode.

Prestavimo tedaj sedanje vseslovensko „Slovensko učiteljsko društvo“ na deželno,*) katero bōdi deblo, na koje se naša okrajna učiteljska društva v zgol deželnih zadevah v jednoto združiti morejo.

—r—

Slavnim okrajnim učiteljskim društvom!

 petovano pokazala se je potreba, da bi se kranjsko učiteljstvo združeno zavzelo za stvari, katere bi bile nam samim v veliko korist. Omenjamo samo najbolj pereče vprašanje: vreditev naših plač in naših pravnih razmer. Gotovo nam bodo sl. okrajna društva prav dala, ako trdimo, da je delen uzrok naših neuspehov iskati v lastni razcepljenosti.

*) O tem se je odbor „Slov. učit. društva“ že posvetoval, ter bode postavil to točko na dnevni red prihodnjega občnega zbora. Pravila se pridno sestavljajo in poročevalec za to točko je že določen.

Znano je tudi sl. okrajnim učiteljskim društvom, da se naše stališče napram „Zvezi slov. uč. društev“ mnogokrat napčno tolmači. Bili smo že večkrat v neprijetnem položaju marsikako ostro besedo v našem glasilu izreči.

Navedena dva uzroka sta posebno napotila naš odbor, da je začel premišljevat, kako stvar rešiti, da bi se na jedni strani o vprašanjih, ki zadevajo le našo deželo, dosegla jedinstvo, na drugi strani pa, da bi zavladal mir med nami in „Zvezo“.

Podpisani odbor posvetoval se je o teh zadevah ter sklenil 1. delokrog društva omejiti samo na našo deželo in 2. povabiti sl. okrajna učiteljska društva, da se v dosego jednakega postopanja v deželo zadevajočih vprašanjih zbero okoli najstarejšega bojovníka za slovensko učiteljstvo, okoli „Slovenskega deželnege učiteljskega društva v Ljubljani“.

S prvim sklepom mislimo svoje razmerje do „Zveze“ urediti, z drugim pa do sedaj toliko pogrešano skupno postopanje slov. učiteljev na Kranjskem doseči.

Kakor do sedaj, tako bomo i v bodoče smatrali naše društvo kot del „Zveze slov. učiteljskih društev“ in zategadel, ker bodo naši člani z nami vred člani „Zveze“, bodo razmere posameznih sl. okr. učiteljskih društev proti Zvezi i v prihodnosti ostale neizpremenjene.

Naše društvo bilo je do sedaj vseslovensko, kakor „Zveza“. S tem, da postavimo našemu delovanju deželne meje, upamo, da ustrezemo nujni potrebi po skupnem delovanju v deželnih stvareh in da omogočimo mirno bivanje našega društva v „Zvezi“.

Tako organizacijo imajo v Čelih, tako imajo pa tudi avstrijski Nemci v svojem „d. österr. Lehrerbundu“. Tudi štajerski slovenski učitelji pripadajo dež. štaj. učiteljskemu društvu.

Na podlagi povedanega prosimo sl. okrajna učiteljska društva, da nas blagovolijo podpirati.

Načrt pravil „Slovenskega deželnege učiteljskega društva“ bomo v kratkem objavili.

Odbor „Slov. uč. društva v Ljubljani“.

Varstvo ptic.

Najboljše varstvo ptic: poučuj ljudstvo!

Največje dobrotnice človeku so pač ptice. One mu varujejo poljske pridelke, da jih ne uniči brezštevilna golazen. Ali kako plačuje človek tem dobrotnicam? Srce mora vsacega boleti, kdor ima le še kaj čuta za krasoto narave. Po nekotih krajih hiti na jesen staro in mlado lovit ptice v zanjke ali na limance. Koliko sto in sto drobnih

ptičie najde tu smrt v rokah brezsrčnežev! Vzemimo samo ljubljansko okolico. Tu so znani ciparji, ki polove vsako jesen na tisoče cip, malih in velikih, ter jih potem nosijo na trg. Ko bi samo cipe lovili, bi že še bilo; a koliko vjamejo drugih, nam koristnih ptičev, vé samo on in njegova nenasitljiva malha. Cipar pa ne hodi navadno sam na lov, temveč vzame seboj svojega mladoletnega sina, ker ta je hitreji, tedaj sposobnejši, da pobira na tla pale cipe. Tu vidi mladi cipar, kako nevsmiljeno davi in mori njegov oče vjete cipe, in njegovo mlado srce otrpne, postane nevsmiljeno; polasti se ga nekaka strast, veselje, izvrševati sam ta posel. A kadar mu pripušča prosti čas — pa najčešče si ga sam napravi — hiti v gozd, preiskava grme, nastavlja limance in zanjke ter tako izvršuje trinoški svoj posel. — Nekateri brezsrčni tičarji imajo pa navado, da iztaknejo ubogemu krilatemu vjetniku obe očesi, da lepše poje. Vzgleđi vlečejo. In mnogi, prej dobrosrčni deček, videč tako nevsmiljenost, poskuša isto na vsakem, njemu v oblast izročnem ptiču, in ravno to da povod, da v nekaterih krajih na vsakojake načine mučijo ptiče. V drugih krajih pa love razne ptice po zimi, kadar jih prižene nevkrotljiva lakota v bližino človeških bivališč na mnoge načine n. pr. v mreže, pod rešeto i. t. d. Mnogo škode našim koristnim pticam pa napravijo malopridni pastirji, ki stikajo po grmovji za tičjimi gnezdi, jih razdirajo, ubijajo jajca in mrevarijo mladice. — Vrh tega pa imajo naši majhni pevci še brezštevila drugih sovražnikov med pticami vjedami in čveteronogatimi živalimi. Nazadnje pa pride še huda zima, ki pomori tudi dokaj majhnih ptičie.

Ako vse to vpoštevamo, potem se pa moramo res čuditi, da je sploh še kaj ptičev pevcev, naših največjih dobrotnikov.

Po nekotih krajih že prav občutljivo občutijo nasledke tacih počenjanj. Le tu pa tam je še čuti kacega pevca-ptiča. Kmetje tožijo, da jim hočejo razni mrčesi uganobiti vso rast na polji in v vrtovih. In višja oblastva pa hite izdavat ukaze, kako da naj se nabirajo in pokončavajo hrošči, metulji in druga golazen, mesto da bi ostreje postopala proti ravnokar imenovanim tičjim trinogom. — Slednjič se pa izmisli kaka pametna glava, da naj hodijo ljudski učitelji s šolskimi otroci otrešat in obirat drevesa po občini. Prav primeren posel, kaj ne!?

Ljudski učitelj pač lahko mnogo, mnogo stori, da ubrani, da se škodljivi mrčes preveč ne razmnoži, a ne s tem, da hodi s šolarji otrešavat drevesa, temveč, ako vzame v svoje varstvo ptice pevke.

V šoli pri naravopisji nam je že dana lepa prilika, opozoriti svoje učence na razne dobrote, ki nam jih skazujejo razni ptiči pevci. In čim podrobnejši in natančnejši jemlje učitelj v svojem kraju se nahajajoče ptiče, tim preje bode vzbudil zanimanje in ljubezen do narave v učencih in s tem je že mnogo dosegl.

Jako lepa priložnost, vzbuditi milosrčnost in usmiljenje do ubozih, od mraza in gladú se tresočih ptičev se mu tudi nudi v zimskem času.

Pri vsaki šoli naj bi se napravilo nekako javno krmilišče za lačne ptičke. Tako krmilišče vsak učitelj sam napravi na sledeči način. Pod košatim drevesom na šolskem vrtu na primernem kraju — se ve da na kraju, da bodo učenci lahko videli — če drevesa in šolskega vrta ni, tudi na prostem pred šolo — se zabije v zemljo nad meter visok, močnejši kolec. Na ta kolec se pribije večja pravokotna deska. In to je krmilišče. Na to desko se potem pokladajo razne jestvine, kakor krušne drobtine in drugo. Ker pa krmilišče celo zimo na prostem ostane, in da sneg ne zakrije hrane, tedaj se napravi na ono krmilišče streha. Da je pa celo krmilišče bolj naravno, naj se ob kraju deske in po strehi nabije smrekovo ali kako drugačno lubje. Na tako krmilišče se ptički prej privadijo, kakor pa na ono, ki je samo kar iz belih desek zbito.

V začetku bode moral učitelj sam parkrat dati nekoliko hrane v to krmilišče, a pozneje, ko bodo otroci videli, kako uboge ptice veselo pobirajo hrano, bodo začeli sami donašati raznih jestvin stradajočim ptičkom. Jeden bode prinesel to, drugi kaj družega in tako bodo revni ptički celo leto preskrbljeni z živežem. V šolskem vrtu se bode pa čulo v sredi najhujše zime prijetno žvrgoljenje hvaležnih ptičic. In učitelj naj gre večkrat ali pred šolo ali pa po šoli s šolarji v bližino krmilišča — ptiči še zleteli ne bodo, ker se nekako udomačijo — ter naj jih poučuje, pokaže in imenuje tega in onega ptička in šolarji si bodo mnogo zapomnili.

Marsikateremu učencu se bodo omilili ptički ter bode sam doma napravil slično krmilišče. In ker bode oče videl, kako zanimanje ima sinko nad ptiči, tedaj se bode še njega polastila želja, opazovati neprestano čvrčanje, skakanje in drvenje malih pevcev, in slednjič bode še oče postal prijatelj ptičkov. S tem je učitelj mnogo dosegel. Otrók ne bodeš videl več skakati po vasi ter se kepati, temveč vsak bode pri svojih ljubih ptičkih. — Tudi učitelj sam ima dokaj užitka od takega krmilišča. V zimskem času, ko sneg pokriva na debelo naravo, je na deželi prav idilično dolgčas, katerega pa učitelj z opazovanjem okoli krmilišča se preganjajočih ptičev prav lahko okrajša, ter lahko tu preučava ptičje dušeslovje.

Mnogo lahko stori učitelj za svoje ljubljence — ptiče — s tem, da jim napravlja valilnice.*) Na vsakem drevesu v šolskem vrtu naj napravi nekaj valilnic, katere bodo razni ptiči kmalu zasedli. Pripravljanje valilnic mu pač ne bode delalo mnogo preglavic. V šolskih de-

*) Kako se napravljajo razne valilnice, opisuje prav izvrstno g. Fr. Vabič, nadučitelj v Rumeču bl. Ornoža v svojej knjižici: Varujte naše koristne ptice glada in mraza in nastavlajte jim valilnice! — Knjižnico toplo priporočamo. *Op. p.*

larnicah bi po mojem mnenju bilo jedno prvih del, da napravijo učenci prvič za šolski vrt gotovo število valilnic, in potem vsak učenec za sé dve ali tri valilnice, katere naj obesi doma na kako drevo. S tem bi otroci dobili večje veselje do dela, ker bi znali delati tako lepe hišice, in marsikateri učenec bi jih še mnogo sam doma napravil. Dečki bi se potem odvadili stikati za gnezdi, mrevariti mladiče, ker bi začeli ljubiti svoje varovance.

A tudi mnogo se da storiti pri odraslih ljudeh v varstvo ptičev. Tako n. pr. naj se učitelj potruži, da ne bodo gospodarji obrezavali živih mej v spomladi, temveč že v jeseni, kajti, ako se meja obreže spomladi, potem so take žive meje nekaj časa preredge in ptiči ne bodo nikdar gnezdili v njih, ker ne morejo dosti prikriti svojih gnezd. Ako se pa jeseni meja obreže, potem se pa na pomlad do onega časa, ko prično ptiči gnezditi, že dovolj zgosti, in ptiči potem raji v nji gnezdijo. Dalje naj učitelj tudi opozori kmete, da naj ne posekajo vsacega grma, kateri raste na senožeti ali kje drugje, ker s tem se vzame ptiču vsako zavetje in se ga tako rekoč prepodi.

Ptiči pa, ko bodo čutili, kako skrbi vse za nje, da jih nihče ne preganja, tedaj se bodo naselili po naših vrtih in poljih, ter tam opravljali svoj koristni posel, pokončali premnogo mrčesa in slednjič se bode pokazal sad te človekoljubnosti v tem, da bodo sadna drevesa rodila stoteren sad, in to bode marsikateremu nevrjetnemu Tomažu odprlo oči, da bode spoznal vrednost naših ptičev-pevcev. — a.

Deželna učiteljska konferencija v Gorici.

(Dalje.)

Poglejmo, ali nam morejo podati zanesljivo in stalno pravilo morale racionalisti, in ali nam morejo oni raztolmačiti moralno obveznost. Njih nauki segajo v starodavne čase. Vže Starigirit je ločil moralo od verstvene ideje in rekel, da človek mora hrepeneti po čednosti edino le za tó, da bode sam srečen v tem življenju in da postane dober državljan.

Tudi krepost in čednost onih filozofov, ki so se zvali Stoiki, ni imela nikakeršne zveze z vero. A ker je krepost, kakor so oni trdili, le neka ataraksija ali apateja, to je, tak položaj duše, da se človek ne zmeni za nobene odnošaje življenja, to je zato, ali se mu dobro ugaja, ali slabo, bila je stoična krepost le brezmejna ošabnost. Ne bodemo pa govorili o Epikurejizmu, kateri materijalizuje dušo in celó bogove, ter stavlja najviše dobro, ki ga človek more doseči, v veselje. Tudi o onih, ki so razvili iz omenjenega Epikurovega načela najgrši Evdajmonizem, ki nima nikakoršne moralne podlage, ne bodemo besedovali. Zgodovina nas uči, da nauki starih filozofov in sofistov niso

prav nič pripomogli k temu, daž bi se širila morala, ampak da so oni ne malo na to vplivali, da so se rušile tem bolj države onih časov.

S krščanstvom se je vpeljal versko-naravni red, ki je neodvisen od človeka, ki ima svoj vir v Bogu in kteremu se mora človek pokoriti, ako hoče biti moralen in hoče živeti moralno. Krščanstvo je tedaj proglasilo npravstven zakon, ki izvira iz božje volje, ki je vzvišen nad človeško voljo, in je obvezen vsled božje volje, iz katere izvira. Ko se je krščanstvo razširilo po svetu, proglasilo je odvisnost morale od vere.

Ali ko se je človeško mišljenje izvilo iz verskih pravil, se je zopet jel širiti nauk o avtonomiji morale.

Na Angleškem je učil grof Schaftesbury, da podlaga in pravila morale je iskati edino le v človeku, ter izključil iz svoje sisteme idejo božje avtoritete.

On pravi, da pojmi dobrega in slabega so povsem neodvisni od božje ideje. Mogoče je, da je kdo npravstven in kreposten, pa vendar ne veruje, da je Bog, in nima vere. Ateizem ne škoduje morali. Na Angleškem je imel Schaftesbury celo vrsto privržencev, ki so še nadalje razvili princip neodvisnosti morale, takó daleč, da so se nazadnje izgubili v skepticizmu. Na Francoskem pa se niso toliko bavili s podrobnostmi neodvisne morale, ampak pustili so pridržke Angležev in hitro prestopili v temote materijalizma, v kojega brezna se je v kratkem pogreznila morala.

Na Nemškem je prevzela Kantova filozofija nalogo, da nadalje razvije neodvisnost morale (1724—1804).

Kant je mislil, da je dobil v praktičnem razumu podatke, na kojih podlagi bi se dalo razlagati človeško znanje o stvareh, ki prese-gajo skušnjo, namreč o prosti volji, o neumrljivosti duše in o Bogu. On uči, da eksistujejo zapovedi, ki so obče obvezne.

Kdor učini dobro djanje samo iz spoštovanja do zapovedi, le radi dolžnosti, katero priznava praktični razum, kdor tedaj dela iz dolžnosti po svoji pameti, dela npravstveno. Moralni nagon, da on dobro dela, je edino le spoštovanje do zapovedi. Razum se naganja k morali, ona in izključno ona je vir dobremu djanju. Ta nagon pa mora biti pre-mišljen, ukaz mora biti kategoričen, in ne, kakor pravijo pozitivisti, hipotetičen (pogojen), to je, ta nagon k dobremu dejanju mora izvirati edino le iz ljubezni do zapovedi, mora zapovedovati vsled zapovedi same brez ozira na konečno dobro, ki se hoče doseči s tem, da se zapoved spoštuje.

Tako sí naloži človek sam ob sebi zapoved, da dela moralno, in samo tedaj, ako ohrani neodvisnost svoje volje in spolnuje zapoved, pameti edino le radi nje same in ne iz drugih nagibov, postane v resnici moralen. Na tak način si mora vstvariti najvišje dobro. Neko naj-

višje dobro je pač predmet volji, pa ne na ta način, da bi bilo vzrok, da se dela moralno, ampak bolj tako, da najvišje dobro ustvari volja sama vsled moralne zapovedi, ker moralna zapoved ukazuje, da volja naj teži po tem najvišjem dobrem.

Vendar pa je sprejel Kant, jure postlimini, nekako iz posebne milosti, vero v svoj sistem, kot včinek neodvisne morale. Po njem vera ni nič drugega nego morala v svojej razmeri z Bogom kot zakonodavcem; kolikor si mislimo moralne zakone kot dane od Boga in je kot take izvršujemo, postane morala vera. Ker imamo pričakovati najvišje dobro, srečo, katero vresničiti nam ukazuje zakon morale, samo od Boga nas veže zakon morale, da ga smatramo božjim zakonom in kot takega izvršujemo. Tedaj ni vera vir morali, ampak nasprotno, vera je posledica, včinek morale. Vera je samo neka potreba, kterej se mora ugoditi, ker to zahteva praktični razun, da je mogoča sreča, ktera prihaja od tod, da se deluje moralno.

Iz tega se razvidi, da po Kantu se ne more govoriti o čednosti pokorščine, ker to je heteronomija, kršenje avtonomije. Dosledno se mora tedaj priti do zanikanja vsake vere. V sistemu, ki povišuje takó človeka, da smatra samemu sebi namen, ni prostora ponižnosti in pohlevni pokorščini, ampak mesto nje se šopiri ošabnost, katero smo obsodili pri stojkih.

Ali tudi ne gledé na to, komu ni jasno, da v tem sistemu neha vesoljnost moralnega zakona, da se daje prostost pameti vsacega posameznega človeka in se prepušča njej samej, naj sodi, kaj je resnično, in se pušča prostost vesti in se jo proglašá kot edino pravilo in edino vodilo svoje morale?

Ali tu nastane vprašanje: kako se to strinja, da enkrat je pamet edini vir morale, od druge strani pa se ima smatrati ta moralni zakon kot božja zapoved? Pa to ni še vse. Kako je mogoče, da človek je ob jednom vzrok in subjekt obveznosti? Nihče ne more biti sam svoj zakonodavec, kajti pojem zakonodavcev je pojem razmerja, kateremu je pogoj razmerje med višjim in podložnim. In res, kakšna obveznost je, ktere se lahko oprostim vsak trenutek? Ako je obveznost potrebna, je naravno, da ta potreba ni odvisna od nas. Kje pa ima svoj vir ta potreba? Kant nam tega ne zna raztolmačiti. Mi pravimo, da take zapovedi, ki se nam nalagajo, morajo izvirati samo iz volje, ki je vzvišena nad našo voljo, ne pa iz naše narave, ali pa iz našega uma. Našo voljo sili samo pogojna potreba: človek mora namreč reči: Ako hočeš ohraniti dostojnost svojih dejanj, moraš to dejanje opustiti in uničiti ono. Absolutna potreba dejanja se mora izvajati iz človeškega dostojanstva samo tedaj, ako je način dejanja brezpogojno potreben za naš najviši smoter. Dolžnost, ki bi se naslanjala samo na čut naše dostojnosti, bi ne imela nikake moralne moči. Nikakor se pa ne vjema

s človeško naravo misel, da človek si more vstvariti najvišje dobro. Človeška narava pač teži proti najvišji dobroti, a ni možna jo roditi. V resnici, Kant je potreboval božje pomoči, da je spravil v svoj sistem idejo blaženosti.

Sed error crescit eundo, se lahko reče o Kantovem nauku, kakor o govoricu. On gotovo ni vedel, do kakih strašnih posledic privede njegov sistem. Njegovi nauki so se vedno bolj širili, vera pa, posebno krščanska, se je jela zaničevati po naturalistih, dočim se je začelo govoriti o morali z nekakim ponosom.

Sčasoma so nastala društva za proslavljanje morale, ktera nam je omeniti radi njihovih teženj. Ona namerujejo preustrojiti poduk mladine in preustrojiti vse naprave na podlagi svetne morale. Ta društva razvijajo nadalje Kantove nauke o morali, kajti ona zavračajo vsako vero kot podklado morale, pa tudi vsak filozofjski sistem, in pravijo, da pri morali pride v poštev samo praktično poštenje. Njih končni smoter je, kakor sami trdé, tajiti, kar je v resnici človeškega in vsem skupnega v podučevanju morale, neodvisno od različnih nasprotujočih si naukov verskih spoznanj, neodvisno od nazorov filozofov in strank.

Ni treba poudarjati, da ti gospodje ali zanikujejo, da Bog je in da je duša neumrljiva, ali pa pravijo, da ne vedó, ali je Bog in ali smo poklicani k nadsvetnemu življenju.

Nočemo baviti se natančneje s teorijami teh društev; samo to opomnimo, da tudi pri njih se ne dobi, kar je pač naravno, soglasnost in veseljnost naukov, ki je neobhodno potrebna, in jim manjka znaka obveznosti in potrdbe. Kar oni imenujejo po svojej volji „sankcijo (potrdbo)“, namreč čut bolesti in zadovoljstva, ki prihaja človeku od njegovih dejanj, žalost in veselje v društvenem in družinskem življenju, ki že združeno s človeškimi dejanji, odobravanje in grajanje javnega mnenja, kazni določene od zakonov, se ne more smatrati kot sankcija naših dejanj v smislu morale, ker se mora odločiti volja le po resnično moralnih nagibih, da daje prednost jednemu dejanju pred drugim

Sankcija moralnega zakona mora biti taka, da daje resnično vspešen razlog ljudem vseh časov in krajev, da se držijo zakona. Ta sankcija ni nedoločena in negotova, ampak popolna, nezmotljiva in resnična in radi tega večna, sankcija, ki se priklada svetni morali pa je nedoločena, negotova, k večemu legalna, ali pa ničeva.

Pa mar ni glas vesti dovoljna sankcija? Kdor to trdi, je pozabil, da vest ni nič drugega, kakor neka lastnost duše, ki nas opozarja, da to in to dejanje je treba činiti, ker tako ukazuje moralni zakon, to in to dejanje pa je treba opustiti, ker je prepovedano. Tako opozarjanje pa ni mogoče imenovati sankcijo, ker ono ima ravno za pogoj obstoječo dolžnost. In ako ta opomin vesti ne zadostuje, da pokaže luč, ki vodi

človeka po težavnem potu življenja k njegovemu najvišjemu smotru, ako več ne kliče njegov glas, ako se človek tedaj ne čuti več zavezanega poslušati zapovedi zakona, ki ga nalaga vera, in ako bode mislil, da sme brez strahu pred kaznijo udajati se sebičnim nagonom, kaj nastane iz tega za človeško družbo?

Po sadu se spozna drevo, po včinkih se morejo ceniti sistemi. Da je nauk nasprotnikov verske morale jako zložen, to dokazujejo životopisi glavnih zastopnikov svetne morale. Ako bi hoteli tu navajati dotična fakta, bi se nam lahko očitalo, če tudi po krivici, da obrekujemo, in tedaj molčimo. Priznavamo namreč, da tudi oni, ki verujejo v Boga in spoznavajo odvisnost morale od vere, tu in tam zgrešijo pravo pot, ker vsi ljudje imamo isto pomanjkljivo naravo. Ali neizmeren je razloček in daljava med enim in drugimi.

Dočim eni spoznavajo svoje krivice, in se z božjo pomočjoboljšajo, se oni bahajo s svojo hudobnostjo, vstrajajo v njej in dajo se hvaliti in proslavljati od svojih prijateljev.

„S.“

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Bele Krajine. (Konferencija.) (Konec.) G. prof. Vrhovec se je v dopisu presrečno zahvalil za nabrano mu gradivo o bivanju Francozov v Beli Krajini.

Kot učilo in okrasje šolskih sob se priporoča podoba „Grad Habsburg“. Stenske table in abecednik z istimi podobami izidejo začetkom šolskega leta.

5. O vzgojevanji vrtnic je poročal g. Muren v popolno zadovoljnost.

6. Poročilo g. nadučitelja Šesta o risanju brez stigem je bilo do konca zanimljivo.

7. Razven računice ostanejo v rabi dosedanje knjige.

8. Knjižnica. Dosedajni listi vstanejo, isto tako nadaljevanje naročenih del. Na novo se naroče Holubova dela, o južni Afriki. Dohodki: 141 gl. 41 kr., izdatki 102 gl. 72 kr.

9. V knjižnični odbor so izvoljeni gg. Šetina, Štefančič, Justin in gospica Clarici.

10. V stalnem odboru so gg. Šest, Šetina, Bartel in Engelman.

11. Zastopnikoma v c. kr. okr. šol. svetu sta izvoljena gg. Šetina iz Šest, g. Šetina prevzame izvolitev šele, ko se mu je opetovano izreklo zaupanje.

12. Posamezni predlogi. G. Šetina: V dosego enakomernega pouka v slov. spisji je razdeliti in določiti učno tvarino za posamezne razrede in oddelke na podlagi učnega načrta z ozirom na določeno število učnih ur. Referat se izdelaj do prihodnje konferencije. Se vsprejme. G. Justin: Ker so začele neketere pošte delati šolskim vodstvom mnogovrstne sitnosti, zberoj naj se „določbe o pošiljatvah šolskih vodstev po pošti“ in naj se dopošljejo vodstvom. G. voditelj c. kr. glavarstva izjavi, da se bo to zgodilo; če pa pošta dela sitnosti, prijavi se to okr. šol. svetu, ki bo storil potrebne korake.

G. nadzornik se poslovi od g. Fl. Kaligerja, ki prestopi v pokoj, ta pa se poslovi od g. nadzornika in tovarišev.

G. nadzornik zaključij zborovanje s trikratnim „Slava“ na presvitlega cesarja.

Skupščino je počastil tudi blag. g. J. Schweiger, trgovec v Črnomlji, kot novoimenovani ud c. kr. okr. šol. sveta.

Ob $\frac{1}{2}$ 2 zbrali smo se v gostilni g. Šetine, kjer smo se izvrstno pokrepčali za na pot.

Zc.

Iz krškega okraja. (Konferencija.) Okrajna učiteljska konferencija za krški šolski okraj je bila dne 31. mal. srpana t. l. v šolskem poslopji v Krškem. Gospod prvosednik in voditelj konferenciji, c. kr. okrajni šolski nadzornik Francišek Gabršek otvori konferencijo ob 9. uri dopoldne.

V svojem otvorilnem govoru srčno pozdravlja navzoče ude ter jih vabi k resni in stvarni udeležbi pri tako važnih razpravah dnevnega vspeveda, nakladajoč jim pomenljivo in važno nalogo okrajnih učiteljskih konferencij, kar so omogočile stoprav nove šolske postave, katere je izdalo Njega Veličanstvo, naš presvetli cesar. Ravno obhajanje 25letnega obstanka novih šolskih postav ter 40letne poroke Njiju Veličanstev daje učiteljstvu dovolj povoda, da izraža najtoplejšo zahvalo Njijima Veličanstvoma v znak hvaležnosti in udanosti.

Velik je napredek šolstva vsled novih postav, krasne so iz njega izvirajoče dobrodejne posledice in lepa je versko-nravstvena naloga ljudske šole, ki je omogočila razvijanje duševnih močij otrok, da postanejo vrli ljudje ter zvesti državljani.

A ni veselja brez žalosti! Tužna vest nam je došla včeraj, da je odličen član presvetle cesarske rodbine, Njega ces. in kr. Visokost presvetli nadvojvoda Vilhelm prominul nagle smrti. S tugo napolnjuje ta bridka izguba avstrijske narode, s tugo napolnjuje i nas.

«Združimo toraj, častita gospoda, svojo udanost, zvestobo in hvaležnost do presvetlega cesarja in vse hiše habsburške z najglobočjim sožaljem nad bridkim udarcem, ki je zadel prevzvišeno cesarsko rodbino s klicem: Bog ohrani, Bog obvari našega premordrega cesarja Fr. Jožefa I.! Bog čuvaj našo premilo cesarico Elizabeto! Bog blagoslovi vso hišo habsburško!»

Trikratni „Slava!“ zagrni po dvorani po končanem govoru in navdušeno zapoje konferencija cesarsko pesem.

V jedrnatem govoru pozdravi sedaj gospod prvosednik v prvič navzočega c. kr. okrajnega glavarja preblagorodnega gospoda barona M. Schönberger-ja, povdarjajoč, da se šolstvo krškega okraja vedno krepkeje razvija vsled dobrodejnih naprav višjih oblastij, zlasti na podstavi novih šolskih zakonov ter vsled lastnega prizadevanja in neumorne delavnosti učiteljstva samega v tem šolskem okraju. Prav živo naslika učiteljstvo po njega želenji in hotenji in kako koprni po nadaljnji izobrazbi v interesu šole ter samega sebe, da se le i s tem povspeši razvoj šolstva. Prosi ga, naj blagoizvoli denašnjo izjavo udanosti in sožalja prijaviti na Najvišje mesto. Gospod baron laskavo zahvali g. prvosednika konferencije za pozdrav ter v nadaljnem govoru zlasti opozarja, da bi se naj bavilo učiteljstvo z ideali, ker bi ga realnost v teh burnih časih, kdo ve, če ne pahnila v brezno neprijetnega, praznega, puhlega življenja, ter da se naj i mladina dovaja v cvetlični vrtec bleščečih se idealov. Radostno prevzame nalogo, biti tolmač patrijotičnih čustev učiteljstva na Najvišjem mestu. Na to zakliče konferencija trikrat „Živijo“, „Slava“!

G. prvosednik pozdravi tudi srčno častite goste; potem prebere opravljeni red okrajne učiteljske konferencije in konstatuje navzočnost ali nenavzočnost konferenčnih udov. Na to se preide k posameznim točkam vspeveda.

Ne mislim sicer navajati vseh točk vspeveda in tudi ne razkladati vsaj površno raznoterosti pri najvažnejših obravnavah; toda popolnoma jih preiti tudi ne kaže, saj ravno tu se kaže pravi pomen, jedro okrajne učiteljske konferencije. Še nekaj mi je na srcu, kar bi rad razodel. O neumornej delavnosti za prospeh in napredek šolstva, o goreci ljubezni, ki duhti iz krepkih prs do presvetlega cesarja in cele cesarske rodbine, o vzglednem čustvu za vse dobro, lepo in plemenito našega ljubljenega nadzornika, častitega g. Franciška Gabrška — bi rad povedal. — Uzor ste nam, blagi gospod nadzornik, uzor učitelja, vzor vzgojitelja, in ne moremo si kaj, da se nam nehote izvije izraz gorke ljubezni iz naših pomlajenih src do Vas, pa saj ste jo zaneli Vi sami v naše duše z vstrajnostjo, odločnostjo in ljubeznijo do nas učiteljstva. Toda prosim, oprostite g. nadzornik, saj, rad bi le povedal, a moja pičla skromnost me prešinja z izjavo: nimam dovolj besed!

Po primernem uvodu poroča g. prvosednik o izvršitvi lanskih konferenčnih sklepov. V kratkem izide podrobni učni načrt za slovnice, pravopis in spisje, in lani določeni zaznamek knjig, ki so sposobne za šolarsko knjižnico. Ta zaznamek se bo vedno nadaljeval in obsegal le najboljše spise. Govoreč o spremembah učiteljstva se spominja g. prvosednik umrlega g. Ferd. Strel-a, učitelja v Veliki Dolini († 4. mal. travna 1894). V znak sožalja nas pozivlja, da vstanemo raz sedeže.

Izmed statističnih podatkov bi bilo omenjati, da je bilo šol. leta 1893/94. v krškem šolskem okraji 27 šol s 60 razredi, in sicer: 1 meščanska, 25 javnih ljudskih in 1 ekskurendna javna šola. Izmed teh so bile: 1 meščanska šola s 3 razredi, 10 jednorazrednic, 8 dvorazrednic, 3 trirazrednic, 5 štirirazrednic.

Učni jezik je bil na 25 šolah slovenski, na 1 (mešč. šola) nemški in na 1 (lj. šola v Krškem) slovenski in nemški. Nemški jezik kot obligatni in neobligatni učni predmet se je poučevalo 816 otrok.

Vnanji šolski napredek se kaj burno razcvita. 41 šol je pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v delu, bodisi da se predelavajo in razširjajo stare ali ustanovljajo nove šole. Na novo se je ustanovila poprej zasilna šola v Velikem Trnu. Na novo sta se odprla paralelni razred na štirirazrednici v Št. Jerneji in paralelka v Št. Rupertu. Na razširjenih šolah v Bučki, Škocijanu, Leskovci, Sv. Križi se še niso otvorili dotični razredi. Ravno tako se še niso otvorile nove šole v Bušehi vasi, Hrvaškembrodu, na Telčah, v Vel. Podlogu, Vrhpolji, Gradišči, Grobljah, Orehovici, Podkrajci.

Vsakdanjo in ponavljalno šolo je obiskovalo 9799 otrok, za 34 več od lani. Brez vsakega pouka je bilo 15.6%, nekoliko boljše od lani.

G. predsednik prebere važnejše ukaze, ki so izšli izza zadnje okr. učit. konferencije ter jih primerno razloži. Potem pa poroča o učnem postopanju in učnih vsehkih. Pred vsem izreče sodbo o učnih vsehkih z izjavo, da je zabeležiti letos v primeri z lanskimi vsehki precejšnji napredek. Želi pa, da bi vsi učitelji delovali z največjo vno in se mogli ponašati z najboljšimi vsehki. Na to nasvetuje razna sredstva v dospeltek izvrstnega učnega vspeha. Pri tem zlasti povdarja tri reči, katere terja vsak pouk: 1. učitelj védi, kaj uči, 2. poučuj prav, 3. ponavljaj prav pogosto.

1. Učitelj ve, kaj naj uči, ako se natančno seznanj z učnim načrtom, splošnim in podrobnim, z berilom in sploh z učno knjigo, z raznimi pomožnimi knjigami, z učili itd. Na podlagi te seznanitve se potem pismeno pripravi za vsako učno uro. Ta priprava obsegaj učno snov in učno pot za vsako posamezno uro; s tem si osnuje učitelj tako zvano urno sliko. Od te priprave je odvisen največji del povoljnega učnega vspeha. Učitelj potem ne tava po celo uro sem in tje brez pravega smotra, ne vedoč kaj bi počel in česa bi se lotil najprej.

Podrobnejši način te priprave je vsakemu učitelju že znan, zato ni treba nadalje se spuščati v to razpravo.

Jedno pa je, kar se ne da opustiti, in to je, da se vsak učitelj natanko seznanj z učnim načrtom. Učitelj védi, kaj predpisuje učni načrt za dotični razred in za vso šolo.

2. Nič manj važna ni učna pot ali metoda. Ta je po šolskih postavah sicer prosta, a novejša medotika je vendar le dognala, da so nekatere boljše od drugih. Rabiti je torej vedno in vselej le one, katere se kot najboljše priporočajo.

3. In zdaj pride g. predsednik do ponavljanja. Ponavljanje je duša — mati — pouka. Ponavljanje stori, da se učna tvarina krepko vsadi v spomin. Naj učitelj še tako dobro ume svoj predmet, naj še tako temeljito poučuje, otroci vendar le kmalo pozabijo. Vedno in vedno ponavljanje pa jim obdrži tvarino v spominu za vedno. Kar so se učili otroci, naj znajo prav dobro. Velik je namreč razloček med učiti, učiti se in naučiti se.

K dozdej naštetim trem zahtevam pa dodaje še četrto, ki se tiče učne oblike. Ta terjatev je gladko pripovedovanje učne tvarine v daljši zvezi, pripovedovanje obdelanih beril, popisovanje predmetov, pripovedovanje zgodovinskih slik itd.

Učenca je treba na vsak način dovesti do tega, da bode znal sam v zvezi pripovedovati, kar se je učil. Pač mu je treba stavljati vprašanja, na katera odgovarja v manjših ali večjih odstavkih. A končna zahteva bodi ta, da zna na kratka vprašanja ali le na poziv sam povedati vso dotično stvarino. S tem se nauče otroci govoriti in govorjenje otrok je podlaga vsemu pouku. Na to nam dokazuje g. prvosednik, da je tudi moči doseči tako pripovedovanje pri vsakem predmetu, in da je vidna potreba, ker se le tem pôtom pomore učencu do samostalnosti v mišljenji, govorjenji in vsem delovanji. *J. Slapšak.*
(Konec prihodnjšč.)

Društveni vestnik.

Iz Dol. Logatca. Dné 7. vinotoka imelo je predsedništvo „Zveze slov. učiteljskih društev“ sejo, katere se je udeležil tudi načelnik ocenjevalnega odbora za mladinske spise in g. A. Gabršček iz Gorice, ker se je sklepalo o izdaji mladinske knjižnice, kakor se je sklenilo pri letošnjem glavnem zboru „Zveze“ v Gorici.

Knjižnici se je dalo ime: Knjižnica za mladino. Izhajala bode vsak mesec po jeden snopič obsegajoč 5 do 6 tiskanih pol. Oblika ji bode ista kakor jo ima znana „Slovanska knjižnica“, a vsak snopič bode takoj vezan izšel. V tej knjižnici se bodo priobčevali slovenski mladini primerni spisi, bodi si izvirni ali pa prestavljeni. Spise določeval bode ocenjevalni odbor mladinskih spisov; temu odboru naj se toraj tudi pošiljajo primerni spisi. Cena bode za predplačnike 1-80 gld. celoletno, a posamezni zvezki po 20 kr. Toraj je prav neznatna cena, da skoro nižja biti ne more. Prvi snopič izide že sredi novembra t. l. in bode obsejal, od g. prof. Bezenškega nagrajeno povest „Dva brata“ in nekaj krajših spisov. Ta snopič bode veljal kot prvi snopič za l. 1895.

Dalje se je sprejel predlog, da se bode pisateljem plačevala nagrada za spise in sicer 4 gld. od tiskane pole. Nagrada se bode pa povišala, ako bode podjetje dobro vspevalo.

Ker vsa stvar potrebuje duševne in gmotne podpore, če hoče povoljno vspevati, zatorej bode pač treba nekoliko truda in požrtvovalnosti. In ker vsa stvar sloni tako rekoč na ramah slovenskega učiteljstva je pač upati, da bode vsak izmed učiteljstva pripomogel, da se stvar ugodno razvije. Dal Bog, da vsa stvar doseže svoj blagi smoter. Rasti, cveti, razvijaj se!
— a.

Iz novomeškega okraja. Dné 3. kimoveca t. l. je imelo učiteljsko društvo za novomeški šolski okraj svoj občni zbor v Trebnjem. Vodil ga je na občno željo udeležencev društveni odbornik g. Jos. Schmoranzner mesto zadržanega predsednika g. F. Koncilija in odsotnega podpredsednika g. F. Kalingarja.

Po konstatovanej sklepčnosti in po običajnem pozdravu došlih 13 zborovalcev — med temi tudi dve gospici učiteljici E. Clarici in Am. Sedlak — pozdravi posebno še g. Armina Gradišnika, tajnika Zvezinega, ki nas je sè svojim pohodom počastil ter da besedo društvenemu tajniku. Ta v svojem poročilu o društvenem delovanji v minulemu letu naznanja, da je bilo glavno prizadevanje prirediti skupni koncert dolenjskega učiteljstva povodom otvoritve glavne proge dolenjske železnice ob premalem zanimanji dolenjskega učiteljstva izven novom. okraja brezuspešno. No, gotovo je prevelika oddaljenost mnogih od dolenjske metropole nevspehu še največ kriva. Pri dvakratnem zborovanji sta prav pohvalno poročala gg. nadučitelja J. Franke in J. Barle, prvi o vzgoji sadnega drevja v šolskem vrtu, a drugi o šolskem obiskovanji. Dan 3. zborovanja pa je bil samo pogrebni dan nameravanega koncerta. — Blagajnik g. J. Kutnar nam je na to povedal o dokaj ugodnem stanji blagajne (81 K 86 h), kar so pozneje izvoljeni pregledovalci računa gg. Grajland, Pehani in Zavrl tudi potrdili.

V odbor so bili vzklikom izvoljeni: Fr. Koncilija, predsednikom, Fr. Kalingar, njega namestnikom, M. Hiti, tajnikom, I. Kutnar, blagajnikom; E. Clariči, Al. Jerše in Jos. Schmoranzler, odborniki.

Govorilo se je potem o nagrobnih spomenikih pokojnima tovarišema Perkotu in Vrančiču, o mali premembi društvenih pravil, ter se je sprejel predlog g. A. Jerše-ta: „Društvo naj podpira dijaško kuhinjo v Novem Mestu ter naj letos v ta namen pošlje 5 gld.“

G. voditelj občnega zbora na to izrazi srčno obžalovanje radi prezgodne smrti lju-beznjivega kolege g. Ant. Vrančiča — ves zbor v znak sožalja vstane, — g. A. Gradiš-nika pa v imenu društva prosi, naj bi blagohotno deloval na to, da bi si „Zveza“ odlo-čila bodoče svoje glavno zborovanje v naši sredini v Novem Mestu, čemur ta odvrne, da hoče biti on tolmač te želje pri upravnem odboru Zveze.

Ko g. Schmoranzler potem še zahvali ude na udeležbi, se spominja 25 letnice na-šega ljudskošolskega zakona ter s trikratnim „Slava“ klicem našemu presvetlemu cesarju Fran Josipu I. zatvori zborovanje. M. Hiti.

V e s t n i k.

Osobne vesti. Na 3. učno mesto v Veliki Dolini je prišel kot začasni učitelj gosp. *Fran Škulj* iz Šmartna pri Kranji. Gdč. *Apolonija Fatur* iz Kroke je dobila začasno 2. učno mesto v Mošnjah. Gdč. *Jakovina Tomec*, dosedaj v Starem Trgu pri Ložu je po-stala pomožna učiteljica na mestni dekliški osemrazrednici v Ljubljani. Gdč. *Frančiška Eržen*, začasna učiteljica na Dobrovi pri Ljubljani, se je odpovedala službi; na njeno mesto je imenovana kot pomožna učiteljica gdč. *Marija Šešarek*. G. *Fran Klinar*, šolski vodja v Hrušiči pri Ljubljani je dobil zaradi bolezni do konca tekočega šolskega leta odpust; na njegovo mesto je prišel kot pomožni učitelj g. *Tomo Jelenc*, bivši učiteljski kandidat.

Izpit učne vsposobljenosti so prebili: 1.) Za ljudske šole gg.: *Petschauer Matija* pom. učitelj v Gotenich (z nem. uč. jez.); *Cvar Andrej*, zač. uč. v Loškem Potoku (s slov. uč. jez.); *Gabrovšek Josip*, zač. uč. v Žiréh; *Jaklič Fran*, zač. uč. v Dobrepolju; *Juvance Ferdo*, zač. uč. v Cerknici; *Javoršek Karol*, zač. uč. v Olševku; *Gangl Angeloslav* nadom. uč. v Ljubljani; *Gorečan Josip*, pom. uč. v Ratečah na Gor.; *Matko Martin*, zač. uč. v Toplicah (s slov. uč. jez.); *Jazbec Friderik*, zač. uč. pri Sv. Petru p. Rudolfovem; *Schmidt Julij*, telovadni učitelj na c. kr. učiteljski v Ljubljani (z nem. uč. jez.). — Gdč. *Zündel Marija* iz Trsta (nadom. izpit iz nemščine); *Chudoba Filomena* iz Celovca (z nem. uč. jez.); *Wildauer Karolina* iz Trsta (z nem. uč. jezikom); *Mikota Antonija* iz Crkelj; *Pirch Amalija* od Sv. Vida bl. Ptuja; *Sedlak Amalija* z Mirne; *Terčelj Berta* z Oblaka. Sestre *Raktelj Bernarda*, *Fabjan Filomena*, *Chromy Viktorija*, *Oražem Briljita*, *Kolenc Maksimila*, vse učiteljice pri Uršulinkah v Ljubljani. — 2. Za meščanske šole: gdč. *Pfau Clara* uč. v Trstu (II. skupina) z odliko; *Zupan Neža* uč. v Ljubljani (I. skupina) nem. in slov. uč. jezik; sestra *Köck Florijana* (I. skup.) uč. v Mariboru (nem. uč. jezik) z odliko; mater *Rihar Luitgarda*, uč. pri Urš. v Ljubljani (slovenščina kot drugi deželni jezik). — 3.) Specijelni izpit iz francoščine: gdč. *Balner Emilija* iz Trsta (reprob.); *Weistein Elza* iz Trsta (aprob.); *Schwarz Bianca* iz Pulja (reprob.).

Pismene naloge pri zadnji preskušnji učne vsposobljenosti. A. Za ljudske šole. 1.) Pedagogiška slovenska naloga: „Kakšen bodi vzoren učitelj?“ 2.) Pedagogiška nemška naloga: „Welche Punkte hat der Lehrplan festzustellen?“ *Disposition*: 1. Lehrziel. 2. Vertheilung der Lehrgegenstände. Stundenplan. 3. Absteckung des Lehrgebietes. 4. Fortschreitender und kyklischer Lehrplan. 3.) Zgodovina: „Drugi naj se vojskujejo, ti srečna Avstrija sklepaj ženitbe“. 4.) Matematika: 1. Na poljubnem primeru naj se metodično razpravlja, kako je deliti celo število z navadnim ulomkom. 2. Zu einem gemeinschaftlichen Unternehmen gibt A 8000 fl., B 7200 fl. und C 4800 fl. Beim Rechnungsabschlusse zeigt sich ein Gewinn, welcher 232½ fl. weniger als 16% der Einlagen beträgt, wie ist dieser unter die drei Theilnehmer zu vertheilen? 3. Jednakostraničen pokončen cylinder ima 269·255 dm³ prostornine; kolika je prostornina vértane mu kvadratne prizme? 5.) Prirodopis: „Zolne“ (metodična obravnava). 6.) Prirodoslovje: „Gute und schlechte Wärmeleiter und ihre Anwendung“.

B. Za meščanske šole. 1.) Pedagogika: 1. Die erziehenden Wirkungen des Unterrichtes sind übersichtlich zu erörtern und mit Beispielen aus der Schulpraxis zu illustrieren. 2. „Vsak pouk bodi nazoren“, Pravilnost tega načela naj se izvaja in naj se pokaže na praktičnih izgledeh. 2.) Slovenščina: „Preširnovo življenje in delovanje“. 3.) Nemščina: „Was ist ein Epos und wie wird es eingetheilt? Im Anschlusse daran sind die wichtigsten *neuhochdeutschen* Epen nach Inhalt und Form kurz zu besprechen“. 4.) Zemljepis: 1. Zemljevidni obrisek vojvodine Koroške. 2. Orografične in hidrografične razmere pirenjskega polotoka. 3. Navidezni tek solnca za obzor Ljubljane (metodična obravnava). 5.) Zgodovina: 1. Die Verfassung Roms in den ersten Zeiten der Republik. 2. Das Zeitalter Maximilian I. 3. Die zweite Belagerung Wiens durch die Türken. 6.) Matematika: 1. Es

ist der wahre Wert des Ausdruckes $W = \frac{x^2 - 5x + 6}{x^2 - 7x + 10}$ für $x = 2$ zu bestimmen. 2. Jemand erhält durch jährlich zu Beginn eines jeden Jahres erfolgte Einzahlungen aus einer Sparkasse nach 20 Jahren den Betrag von 7432,46 K. Wie gross war diese während der 20 Jahre gleiche jährliche Einzahlung, wenn die Sparkasse 4% Zinseszinsen zahlte? 3. Der Inhalt eines Kugelabschnittes ist aus seiner Höhe h und dem Kugelhalbmesser r zu berechnen. (Zuerst allgemein, dann speciell für $h = 6 \text{ dm}$ und $r = 10 \text{ dm}$.) 4. Wie ist das Hauptbuch eingerichtet? 7.) Prirodopis: 1. Das menschliche Herz isi bezüglich seiner Einrichtung und Thätigkeit zu beschreiben und der Kreislauf des Blutes zu erörtern. 2. Die Schmetterlingsblütler, ihre charakteristischen Merkmale und ihre Bedeutung im Haushalte des Menschen. 3. Das Quecksilber, seine Eigenschaften, seine Gewinnung und seine Benützung. 8.) Prirodoslovje: 1. „Gebundene oder latente Wärme“ (methodische Behandlung). 2. Es sind die Erscheinungen, welche auf der Centrifugal- oder Fliehkraft beruhen, eingehend zu erörtern. 3. Der Sauerstoff, sein Vorkommen, seine Gewinnung, seine Eigenschaften und seine Bedeutung in der Natur.

Redko priznanje. Visoki c. kr. deželni šolski svèt je na podstavi poročil o letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah glasom razpisa z dné 28. vinotoka t. l. izjavil, da zasluži referat g. *Frančiška Črnogoj-a*, učitelja v Šmartnem pod Šmarno Goró, „O cvetličji v šolskem vrtu“ posebno priznanje, ter naročil c. kr. okrajnemu šolskemu svētu okolice Ljubljane, da mu to pismeno sporoči. — Čestitamo trudoljubivemu sotrudniku! Ured.

Nazanilo. Na mnoga vprašanja javljamo, da izidejo stenske table in „Razinger-Zumer Abecednik“ z novimi oziroma prenarejenimi podobami meseca svečana ali sušca 1895 l. Stare stenske table so popolnoma pošle.

Volitev. Dné 30. vinotoka vršila se je dopolnilna volitev jednega deželnozborskega poslanca v notranjskih kinečkih občinah. Izvoljen bil je gospod *Fran Arko*, posestnik v Postojni. To volitev omenjamo zaradi tega, ker je g. Arko znan kot velik prijatelj šole in učiteljstva. Tudi je na volilnem shodu v Št. Petru javno se kot tacega spoznal. Taki moške, ki priznavajo težave učiteljstva in ki so voljni kaj v povzdigo šolstva storiti, pač niso gosto sejani in zategadel se mi iskreno radujemo njegove izvolitve, želečji, da bude znal pri občé znani svoji marljivosti in skušenosti prav dobro spojiti interese svojih volilcev s težnjami učiteljskega stanu.

Ustanove. Profesor Metelkove ustanove (à 42 gld.) so dobili: gg. Ozimek Anton, nadučitelj v Dolenji Vasi; Račič Alojzij, nadučitelj v Bostanji; Stanonik Nikolaj, nadučitelj v Selcih; Levstik Vinko, nadučitelj na Vrhniki; Medič Jožef, nadučitelj v Boh. Bistrici in Barle Ivan, nadučitelj v Smihelu; ustanove bivšega vrtnarskega društva (à 37 gld. 80 kr.) pa so dobili: gg. Skala Anton, nadučitelj v Vipavi; Windisch Jožef, nadučitelj v Dolgi Vasi in Toman Ivan, nadučitelj v Moravčah.

Teoretično-praktična pevska šola. Spisal *Anton Förster*. Četrty natis. Cena 75 kr. Tiskal in založil R. Milic.

Domoznanstvo v ljudski šoli. Metodično navodilo. Spisal *Jakob Dimnik*. „Pedagogiške knjižnice“ III. zvezek. Izdalo in založilo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“. Cena 50 kr.

Z obema knjigama bavili se bomo o priliki še natančneje.

Beseda k vprašanji o risanji brez stigem. Pred kratkem smo čitali v raznih listih, da so se štajerski nadzorniki izrekli za risanje brez stigem, akoravno tega ministerska uredba z dné 6. vel. travna 1874. l. ne zahteva. Po našem mnenji je tako risanje precej v početku neprimerno, kakor je neprimerno, pisanje učiti precej v početku brez vsake lineature. Na najnižji stopinji so pike pri risanji tako potrebne kakor érte pri pisanji. Pač pa naj se, prej ko je mogoče, torej vsaj na srednji stopinji preide k prostemu risanju s tem, da se rabijo risanke z redkejšimi pikami. Risanke brez stigem naj se pa povsod brez izjeme uvedejo na višji stopinji. Na večrazrednicah je to tudi prej mogoče, namreč na srednji stopinji.

Evropski vladarji. „Norddeutsche Allg. Ztg.“ je objavila te dni statistične podatke o rodbinah vladarjev, ki so sedaj na čelu evropskih držav. Iz teh podatkov je razvidno, da „N. A. Z.“ naglaša germanskim ponosom, da je skoraj vsa Evropa pod žezlom vladarjev nemškega pokoljenja. V Evropi je sedaj 40 prestolov na katerih sedi 33 nemških dinastij in sicer 22 v mejah nemške države, 11 pa izven istih. Te poslednje nenemške države pa so: Avstro-Ogerska, Angleška, Danska, Nizozemska, Belgija, Portugalska, Rumunska, Bolgarska, Grška, kneževina Lichtenstein in Rusija. (Gledé poslednje pa pripomnimo, da sedaj v Rusiji vladajoča dinastija Holstein-Gottarp, ali prav za prav Oldenburg-Romanov ni čisto nemška. S „samovladarjem“ Fedorom I. [1584—1598] ugasnilo je plemo Rurikov in z Mihajlom Fedorovičem Romanovom [1613—1645] prišla je dinastija Romanov na prestol. Ta dinastija je izumrla s carico Elizabeto [1741—1762] in prvi vladar iz hiše Oldenburg-Romanov je bil Peter III., ki je pa zasedel prestol le za nekoliko dni [1762], potem je vladala njegova soproga Katarina II., Peter III. pa je bil nečak carice Elizabete, hčeri Petra Velikega, ki je bil gotovo iz rodbine Romanov. *Ur.*) Romanskih vladajočih rodbin so le še 3 (Savoya, Bernadotte in Monaco), kajti rodbine Bourbon, Bonaparte in Braganza so ob prestol. Čisto slovanskega plemena sta le vladajoči hiši Obrenovičev (v Srbiji) in Petrovič-Njegušev (na Črnigori). Turški sultani so turanskega pokoljenja. Vseh 40 evropskih prestolov pa zaseda le 26 vladajočih rodbin. Vse vladajoče rodbine skupaj štejejo okoli 433 moških članov.

V **navadnem pismenem občevanju** rabi Kitajec 214 znamenj, da razume svoje klasike; poznati jih mora do 3000 in v cesarskem slovarju je celo 30.000 znamenj.

V kineških šolah uči se čitanje tako-le: učitelj odpre knjigo ter začne čitati. Učenci ponavljajo besedo za besedo kazoč s kazalcem na znamenja.

Čita se le jedna vrstica in se ponavlja tako dolgo, da si zapomnijo učenci izgovor vsacega znamenja ter ga morejo čitati sami. Potem se to vrstico nauče na painet. Kdor se je naučil, gre k učitelju, obrne mu hrbet in pove svojo nalogo. Uče se glasno. Tako se uči vrstica za vrstico, dokler se ne prouči vsa knjiga. Razum čitanja, uči se še pisanja. Pisati se uče otroci po predpisih, v začetku najnavadnejših znamenj z le nekaterimi črtami, potem pa sestavljenih znamenj. Predpis položi se pod jak tenak in prosojen popir, in učence vidi lahko s črnim tušem naslikana znamenja ter jih povleče.

V začetnih šolah uče se tudi pravila o lepem vedenju in uljudnosti — drugi predmeti se ne uče.

Šolsko. Na dunajski šoli za orijentalne jezike se je lani poučevalo 109 gojencev, in sicer: 26 arabski, 20 perzijski, 12 turški, 19 srbski, 24 ruski in 8 bolgarski jezik. Leta 1893. je štela ta šola 112, l. 1892. 102 gojenca. Rusčina in bolgarščina se poučujeta še le zadnji dve leti.

Zahvala. Spoštovani gospod Marko Štrbenc, trgovski pomočnik v Sevnici na Štajerskem, je blagoizvolil tukajšnji dvorazrednici 20 zelo lepih molitvenih knjig in obilo raznega šolskega blaga podariti, za kar se podpisani v imenu šolske mladine iskreno zahvaljuje.

V Hrenovcah, 29. vinotoka 1894.

Matiija Arko, nadučitelj.

Uradni razpis učiteljske službe.

Št. 921

o. š. sv. V tem političnem okraji popolniti je mesto učitelja-voditelja II. plačilne vrste na dvorazredni ljudski šoli v Podgradu s slovenskim učnim jezikom.

Plača združena s to službo ustanovljena je v deželni postavi od 14. grudnia 1888, dež. zak. št. 1. ex 1889.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem tekom štirih tednov sem vložijo.

C. kr. okrajni šolski svet Volosko, dné 5. listopada 1894.

Spomnajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kečelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: **Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.**

Tisek **R. Miličeve** tiskarne v Ljubljani.